

Een paar lessen voor de toetsweek willen leerlingen vooral tijd om te leren. Jongens lezen het lesboek nog eens door en de meisjes onderstrepen de kernbegrippen of maken een samenvatting. Inmiddels is er [overtuigend bewijs](#) dat dit weinig effectieve leerstrategieën zijn. Maar wat dan wel? [‘The winner is testing’](#) volgens Paul Kirschner.

Natuurlijk kun je leerlingen oefentoetsen laten maken, maar uit meerdere onderzoeken blijkt dat het effectiever is om leerlingen zelf vragen te laten bedenken over de leerstof en daar de juiste antwoorden bij te laten zoeken (William, D & S. Leahy, 2018). Leerlingen zelf vragen laten maken over de leerstof leidt echter niet direct tot diepgaande, complexe vragen waarbij leerlingen de stof echt hebben moeten doorgronden. Vaak blijven leerlingen steken in eenvoudige lagere orde vragen (*Wanneer begin WOI? Wat is het scheikundige symbool voor ijzer? Is het ‘le’ of ‘la’ cheval?*).

Vragenformats

In het boek [‘Formatieve assessment’](#) beschrijven Dylan William en Siobhán Leahy een eenvoudige manier waarmee je leerlingen aanzet tot het formuleren van hogere orde vragen: het gebruik van vraagformats (zie onderstaand voorbeeld uit een les).

Zelf vragen maken

1. Maak minimaal drie uitdagende vragen (+ antwoordmodel) voor een medeleerling (25 min). Gebruik de volgende formats:
 - *Waarin verschilt ... van ...?*
 - *Leg uit hoe het komt dat ... ? (1x)*
 - *Wat zou er gebeuren als ...?*
 - *Op welk gebied zijn en hetzelfde?*
 - *Welke invloed heeft ... op ...?*
2. Wissel de vragen uit met je buur.
3. Beantwoord de vragen die je gekregen hebt en geef deze terug.
4. Kijk de antwoorden na en geef commentaar (schriftelijk).
5. Bespreek de antwoorden (mondeling).

“Maar ik snap er niets van, hoe kan ik er dan vragen over maken!” is een veelgehoorde reactie als leerlingen aan deze werkvorm beginnen. Hier zit ook direct het grote leerpunt van deze strategie: leerlingen krijgen direct inzicht of ze de kennis hebben en/of kunnen integreren en toepassen. Leerlingen halen namelijk niet alleen [informatie die zij eerder hebben geleerd op uit hun geheugen](#). Deze formats dwingen leerlingen ook om vragen te bedenken die het niveau van feitenkennis ontstijgen. Dankzij deze formats denken leerlingen na over verschillen en overeenkomsten. Zij

leggen verbanden tussen begrippen, processen of theorieën, bepalen oorzaak-gevolgrelaties en/of doen voorspellingen. Hiervoor moeten ze de stof op hoog niveau bestuderen of beheersen.

Peerfeedback

Zowel het formuleren van hogere orde vragen als het bijbehorende juiste antwoord, zorgt ervoor dat dit een effectieve leerstrategie is. [Paul Kirschner](#) geeft aan dat *“het beter werkt leerlingen zelf het antwoord te laten bedenken dan dat ze antwoorden herkennen”*.

Bespreek met leerlingen dat de opdracht vooral gaat om het formuleren van vragen en antwoorden, niet of ze de vragen van de klasgenoot kunnen beantwoorden. Bij de mondelinge bespreking (punt 5) zijn de leerlingen in hun feedback naar elkaar duidelijker dan jij als docent ooit zou durven zijn. Bij deze bespreking komen leerlingen er soms achter dat hun vraag of bijbehorend antwoord vaag of onjuist was en/of dat ze de stof toch niet goed begrepen hebben.

Tips

Enkele tips die deze werkvorm extra effectief maken:

- Leg de lat niet te hoog, drie hogere orde denkvragen is voor veel leerlingen al een hele klus.
- Laat een timer meelopen als leerlingen vragen maken. Schaarste in tijd maant leerlingen tot actie.
- Zorg dat leerlingen toegang hebben tot verschillende informatiebronnen: lesboeken, atlas, binas, etc...
- Intervenier als docent bij punt 1 zo weinig mogelijk. [\(Peer\)feedback](#) komt aan bod vanaf punt 3.

Heb je voorbeelden of ideeën hoe jij ‘zelf vragen maken’ inzet om leerlingen te laten leren? Laat het ons weten in de reacties.

Literatuur

Wiliam, D. & S. Leahy (2018). *Formatieve assessment: integreren in de praktijk*. Rotterdam, Nederland: Bazalt.